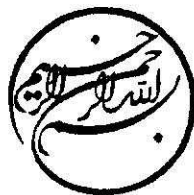

شیراز المطبعی

در سنامہ متون فقہ

« متون فقہ یک »

مؤلف

دکتر سید علی موسوی باروق

سرشناسه: موسوی باروق، دکتر سیدعلی، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآورنده: درسنامه متون فقه: متون فقه یک / مؤلف دکتر سیدعلی موسوی باروق
مشخصات نشر: قم: شکوری، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص.

شابک: ۷-۲۰-۲۹۶۱-۹۶۴-۹۷۸

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

موضوع: عقود و ایقاعات (فقه) موضوع: معاملات (فقه) موضوع: عقود و ایقاعات - ایران

موضوع: حقوق مدنی - ایران

موضوع: فقه جعفری - قرن ۱۴

رده‌بندی کنگره: ۸۵۴ / م ۱۹۰ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۷۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۸۵۴۲۷

نام کتاب: درسنامه متون فقه، متون فقه یک

مؤلف: دکتر سیدعلی موسوی باروق

ناشر: شکوری

تاریخ و نوبت چاپ: اول / فروردین ۱۳۹۴

قطع و صفحه: ۲۰۰ صفحه وزیری

چاپخانه: زمزم

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

بهاء: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۷-۲۰-۲۹۶۱-۹۶۴-۹۷۸

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ می‌باشد.

مرکز بخش: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد

تماس با مؤلف: ۰۹۱۴۹۸۴۰۵۴۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۳	تعریف فقه ، موضوع فقه و تقسیم مباحث آن
۱۳	جایگاه علم فقه نزد مسلمانان
۱۴	تاریخچه ی علم فقه
۱۴	فقه
۱۵	تعریف فقه
۱۶	توضیح قیود تعریف
۱۷	موضوع علم فقه
۱۸	حکم
۱۸	حکم شرعی
۱۸	اقسام حکم
۱۸	الف) حکم تکلیفی

۲۰	 (ب) حکم وضعی
۲۱	 دسته بندی مباحث فقهی
۲۲	 پرسش
۲۳	 عقود و ایقاع
۲۳	 عقد و اقسام آن
۲۳	 تعریف عقد در شرع و اصطلاح
۲۵	 عقود معین
۲۶	 عقود نامعین
۲۶	 عقود و معاملات در قانون مدنی ایران
۲۷	 اقسام عقد
۲۷	 ۱- عقد لازم:
۲۸	 ۲- عقد جایز:
۲۹	 ۳- عقد خیاری:
۳۰	 عقد منجز:
۳۱	 عقد معلق
۳۲	 عقد معوض
۳۳	 عقود باطل
۳۳	 بیع ملامسه:
۳۳	 بیع منابذه:
۳۳	 بیع خصا:

ایقاع؛	۳۴
تعریف ايقاع؛	۳۴
ایقاع عمل حقوقی يك طرفه	۳۴
وجه اشتراك ايقاع و عقد	۳۴
عناصر تشکیل دهنده عقود و ايقاعات	۳۴
قصد و رضا	۳۴
انشاء و منشاء	۳۵
انشاء	۳۶
صیغه ی انشاء	۳۶
رضا	۳۷
دیدگاه فقها و حقوقدانان	۳۷
پرسش	۳۷
کِتَابُ الْمَتَاجِرِ	۳۸
«کتاب متاجر»	۳۸
الف) کسب و کار در دو صورت واجب است:	۳۸
فصل اول:	۳۹
متاجر حرام عبارتند از:	۳۹
متاجر مکروه	۴۴
متاجر مباح	۴۴
پرسش	۴۵

.....	۴۶	الفصل الثانی: فی عقد البیع و آدابِهِ:
.....	۴۶	عقد بیع و آداب آن:
.....	۴۸	عقد منزلزل
.....	۵۰	پرسش
.....	۵۱	عقود ، ایجاب و قبول و اجازه:
.....	۵۱	عقد رضایی و تشریقاتی
.....	۵۱	۱- عقد رضایی
.....	۵۲	۲- عقد تشریقاتی
.....	۵۴	شرط اهلیت و تعریف آن
.....	۵۴	۱- اهلیت تمتع
.....	۵۵	۲- اهلیت استیفا
.....	۵۵	اختیار و اکراه از منظر حقوق
.....	۵۶	اقسام اکراه:
.....	۵۶	اکراه مادی؛
.....	۵۶	اکراه معنوی یا اخلاقی
.....	۵۸	اجازه و محل آن
.....	۵۸	تحلیل حقوقی نقش مالک
.....	۵۹	فرق باطل با غیرنافذ
.....	۶۰	فایده‌ی کاشفه و ناقله بودن اجازه:
.....	۶۱	وجه استدلال:

۶۴	پرسش.....
۶۵	بیع فضولی و خيار تبعض صفقه.....
۶۶	تبعض صفقه.....
۷۰	پرسش.....
۷۱	و هُنَا مَسَائِلُ:.....
۸۵	پرسش:.....
۸۶	الْقَوْلُ فِي الْأَدَابِ:.....
۹۳	پرسش:.....
۹۴	الْفَصْلُ الثَّالِثُ: فِي بَيْعِ الْحَيَوَانِ:.....
۹۵	پرسش:.....
۹۶	الْفَصْلُ الرَّابِعُ: فِي الثَّمَارِ:.....
۹۹	چند مسأله.....
۱۰۲	پرسش:.....
۱۰۳	الْفَصْلُ الْخَامِسُ: فِي الصَّرْفِ:.....
۱۰۹	پرسش:.....
۱۱۰	الْفَصْلُ السَّادِسُ: فِي السَّلَفِ:.....
۱۱۵	پرسش:.....
۱۱۶	الْفَصْلُ السَّابِعُ: فِي أَقْسَامِ الْبَيْعِ:.....
۱۱۹	پرسش:.....
۱۲۰	الْفَصْلُ الثَّامِنُ: فِي الرِّبَا:.....

- ۱۲۴ پرسش:
- ۱۲۵ الْفَضْلُ النَّاسِغُ: فِي الْخِيَارِ: وَ هُوَ أَزْبَعَةُ عَشْرَ:
- ۱۳۶ پرسش:
- ۱۳۷ النَّاسِغَةُ: خِيَارُ الْعَيْبِ:
- ۱۴۸ پرسش:
- ۱۴۹ الْفَضْلُ الْعَاشِرُ: فِي الْأَحْكَامِ: وَ هِيَ خَمْسَةُ:
- ۱۶۲ خَاتَمَةُ:
- ۱۶۴ پرسش:
- ۱۶۵ كِتَابُ الْإِجَارَةِ:
- ۱۸۲ مَسَائِلُ:
- ۱۸۸ پرسش:
- ۱۸۹ كِتَابُ الْوَكَالَةِ:
- ۲۰۰ پرسش:

علم فقه از وسیعترین و گسترده‌ترین علوم اسلامی است. تاریخش از همه علوم دیگر اسلامی قدیمی‌تر است. در همه زمانها در سطح بسیار گسترده‌ای تحصیل و تدریس می‌شده است.

فقه‌اء زیادی در اسلام پدید آمده‌اند که غیر قابل شمارش‌اند. برخی از این فقه‌اء از نوابغ دنیا به شمار می‌روند. کتب فوق العاده زیادی در فقه نوشته شده است. بعضی از این کتب بسیار ارزنده است. مسائل فراوانی که شامل همه شؤون زندگی بشر می‌شود در فقه طرح شده است.

مسائلی که در جهان امروز تحت عنوان حقوق طرح می‌شود با انواع مختلف‌اش: حقوق اساسی، حقوق مدنی، حقوق خانوادگی، حقوق جزائی، حقوق اداری، حقوق سیاسی و ... در ابواب مختلف فقه با نام‌های دیگر پراکنده است. به علاوه در فقه مسائلی هست که در حقوق امروز مطرح نیست، مانند مسائل عبادات.

چنانکه می‌دانیم آنچه از فقه در حقوق امروز مطرح است به صورت رشته‌های مختلف در آمده و در دانشکده‌های مختلف تحصیل و تدریس می‌شود. این است که فقه بالقوه مشتمل بر رشته‌های گوناگون است.

کلمه‌ی «فقه» و «تفقه» در قرآن کریم و در احادیث، زیاد به کاربرده شده است. مفهوم این کلمه در همه جا همراه با تعمق و فهم عمیق است. در قرآن کریم آمده است:

﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾

و معارف و احکام اسلام آگاهی یابند و به هنگام بازگشت به سوی قوم خود، آن‌ها را بیم دهد؟ شاید از مخالفت فرمان پروردگار بترسند و خودداری کنند.

همین مفهوم گسترده برای فقه، در روایات نیز به چشم می‌خورد. رسول اکرم صلی الله علیه و آله

می‌فرمایند: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِمَّا يَخْتَّاجُونَ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهًا عَالِمًا»^۱ کسی که چهل حدیث حفظ کند که امت من که در کار دینشان از آنها بهره‌مند شوند، خداوند در روز رستاخیز او را فقیه و عالم عالم محشور می‌کند.»

یا بیانی که امام صادق علیه السلام دارند که: «مَنْ حَفِظَ عَنَّا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ أَحَادِيثِنَا فِي الْحَلَالِ وَ الْحَرَامِ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهًا عَالِمًا وَ لَمْ يُعَذِّبْهُ»^۲ هر کس چهل حدیث از احادیث ما را درباره حلال و حرام حفظ کند، خداوند او را در روز قیامت فقیه و عالم محشور می‌کند و عذابش نکند.

درست نمی‌دانیم که علما و فضلاء صحابه به عنوان «فقهاء» خوانده می‌شده‌اند یا نه. ولی مسلم است که از زمان تابعین یعنی شاگردان صحابه، کسانی که پیغمبر را درک نکرده ولی صحابه را درک کرده‌اند، این عنوان بر عده‌ای اطلاق می‌شده است.

هفت نفر از تابعین به نام «فقهاء سبعة» خوانده می‌شده‌اند. سال ۹۴ هجری که سال شهادت حضرت علی بن الحسین علیهما السلام است و در آن سال سعید بن مسیب و عروه بن زبیر از فقهاء سبعة و سعید بن جبیر و برخی دیگر از فقهاء مدینه در گذشتند به نام «سنة الفقهاء» نامیده شد. از آن پس دوره به دوره به علماء عارف به اسلام - خصوصاً احکام اسلام - «فقهاء» اطلاق می‌شد.

ائمه اطهار مکرر این کلمه را به کار برده‌اند، بعضی از اصحاب خود را امر به تفقه کرده‌اند و یا آنها را فقیه خوانده‌اند. شاگردان ممتاز ائمه‌ی اطهار در همان عصرها به عنوان «فقهاء شیعه» شناخته می‌شده‌اند.

۱. وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۹۴.

۲. وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۹۴.

در اصطلاح قرآن و سنت، «فقه» علم وسیع و عمیق به معارف و دستورهای اسلامی است و اختصاص به قسمت خاص ندارد. ولی تدریجاً در اصطلاح علماء این کلمه به «فقه الاحکام» اختصاص یافت.

علمای اسلام، تعالیم اسلامی را به سه قسمت تقسیم کرده‌اند:

الف) معارف و اعتقادات، یعنی اموری که هدف از آنها شناخت و ایمان و اعتقاد است که به قلب و دل و فکر مربوط است مانند مسائل مربوط به مبدا و معاد و نبوت و وحی و ملائکه و امامت.

ب) اخلاقیات و امور تربیتی، یعنی اموری که هدف از آنها این است که انسان از نظر خصلت‌های روحی چگونه باشد و چگونه نباشد، مانند تقوا، عدالت، سخاوت، شجاعت، صبر و رضا، استقامت و غیره.

ج) احکام و مسائل عملی، یعنی اموری که هدف از آنها این است که انسان در خارج، عمل خاصی انجام دهد، و یا عملی که انجام می‌دهد چگونه باشد و به عبارت دیگر «قوانین و مقررات موضوعه».

فقهاء اسلام، کلمه فقه را در مورد قسم اخیر اصطلاح کردند، شاید از آن نظر که از صدر اسلام آنچه بیشتر مورد توجه و پرسش مردم بود مسائل عملی بود. از این رو کسانی که تخصصشان در این رشته مسائل بود به عنوان «فقهاء» شناخته شدند.

سید علی موسوی باروق